

ШЫҢ

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясынын
Тываобласть болгаш Кызылхоорай комитеттеринин,
ажылчы чоңнар депутаттарының область Советинин органы

1953
июль
25
СУББОТА
№ 143 (2828)

ӨРТӨЗ 20 КОП.

Профессор Икио Ояманы
В. М. Молотовтун хүлээп алганы
(1 арын).
Областың сизген шөлдөрүндө
(1 арын).
СЭКП ТК-нын Пленумунун док-
таалын чагыс үн-биле деткээн
(2 арын).
Партияның болгаш улустун дай-

ыннарынга кээргел турбас (2 арын).
В. Соловьева.—Областа библио-
тека херээ көдүрлүүшкүндө
(2 арын).
П. Калинин.—Колхозтарда ревиз-
ия ажылы (3 арын).
Д. Гонтарь.—Комбайн — ажаап
алышкыныга шийттирлиг машина
(3 арын).

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР
(3 арын).
Делегейде болуп турар чоруктар-
нын допчулалы (4 арын).
Францияның бүгү-ниити күш-ажыл
конфедерациясынга профэвилелдер-
ниц Бүгү-делегей федерациясынын
телеграммасы (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Вашингтоннуң чөвүлел хуралы чүнүң дугайын чугаалап турарыл

АКШ-тын, Англиянын, Франциянын даштыкы херектер министрлеринин беш хүн ишинде үргүлчүлүн чөвүлел хуралы чоокта чаа Вашингтонга дооуулган. «Боттары-
вистын чазактарының болгаш улустарының табыгын, хосталга болгаш чөптүг чорукка идгелин амьдыралга боттандыраары орал-
дашкан бис» деп үк чөвүлел хурал-
дың киржикчилери түннел дыйна-
дыкта айтып турар. Бичалза-даа
тайбың, хосталга болгаш чөптүг
чорук дугайында сөстөр ачаа мыр-
най өскө сорулгалар-биле ажылга-
нып турган деп чүвени чугаала-
жышкынынарның түннелдери көргү-
зүп турар.
Үш министрлерин чөвүлел хура-
лы улустар аразынын харылаалары-
нын чугула айтырылганынын чаг-
гызын-даа бурунгаар шимчептээн—
деп чүвени Вашингтоннуң дына-
ды көргүзүп турар. Кореяга тай-
быңчыдылга дугайында айтырыгга
болгаш Кыдат Улус Республиканы
көчүрүп чыгарып дугайында айты-
рыг кандыг болганын дээр, Дал-
лестин мыйдышкыны-биле британ
төлөөлекчи Солсбери-даа, Франция-
нын даштыкы херектер министри
Бидо-даа аткаарлап ойталаан деп
чүвени эскербейн баар аргажок.
Америк шериг эзэргектеринин ча-
гырсазында туруп турар авантюри-
ст Ли Сян Ман бир эвес тайбыңчы-
дылгага моондак болуп дээш, чаа
авантюраны кылып болза, ону дет-
кир деп Солсбери биле Бидо херек
кырында чөпшөрөшкөнөр. Оон-
биле кады, Англия биле Франция
боттарының амьдырал эрге-ажыкты-
рынга чөрүштүр, Кореяга тайбыңчы-
дылгага соонда Кыдатты салдыг тала-
зы-биле блокадаларын болгаш
Кыдат Улус Республиканы КНО-га
хүлээп алырынга шалтык кадарын
чөпшөрөшкөнөр.
Оон-биле чөргөшүр, Вашинг-
тоннуң чөвүлел хуралы АКШ биле
оң Эвилелиниң аразында ишти
чөрүшкөк чоруктун болгаш
улам ханылап турар чөрүлээлери-
ниң байдалына эрткен деп чүвени дем-
деглээр херек.

Ол чүнүң-даа мурнунда улустар
аразынын маргылдаалыг айты-
рылганын чугаалажышкынынарнын
аргазы-биле шийтпирлээр болгаш
улустар аразынын байдалында дүш-
күрлүг чорукту чымчадарып чедип
алыр деп бүгү черлерде калбарып тур-
ар шынгы негелделерин мурну-
га барын талакы күрүнелер кан-
дыг туруштуг болуп ужурулуг дээр-
инде дугайында айтырыгга—ол
кол айтырыгга—хамаарып. Билдиг
негелделер бистин хунеривисте
улам күштөлип турар болгаш улустар
аразынын маргылдаалыг айты-
рылганын шийтпирлээринин орукта-
рында улустар аразынын кады-
ажылдагызынын дайыннарынын
кылып турар моондактарын
ССРЭ-нин тайбыңга ынакшылдыг
мога-шылаг чок даштыкы политика-
зынын улаштыр-улаштыр ап октап
турары-биле кады улам шынгы
байдалдыг болуп турар.

ССРЭ-нин төлөөлекчизи чокка үш
министрлерин Вашингтонга кыл-
ган чөвүлел хуралы чүнүң дугайын
чугаалап турарыл? Ол, чүнүң-даа
мурнунда, үк чөвүлел хуралдын
киржикчилери улустар аразынын
харылааларынын ниити чурумна-
ры болгаш чачылдарын херекке
албас деп боодаанын дугайын чу-
гаалап турар-дыр. Бир эвес АКШ-
тын, Англиянын болгаш Франция-
нын чазактары улустар аразынын
харылааларынын кандыг-бир ай-
тырылганын ССРЭ-нин чазакта-
ылап-ла чугаалажыр деп күзээр
болза, ол чорукка улустар аразы-
нын харылааларынын таарымча-
лыг чаңчылдары-биле дүгжүп турар
орук бар-ла болгай. Дөрт чурттар-
нын төлөөлекчилеринин чөвүлел
хуралын кылырынын мурнунда үш
күрүнелеринин төлөөлекчилеринин
чөптүг бөлүгүлөшкөн тургузуп
турарын болгаш харин дөрт күрүн-
елеринин бирээнин киржилгези чок-
ка болгаш оортан чажыды-биле хү-
лээп алдыган чөвүлел хуралдын
кажан болуп үзүн болгаш айтырыл-
ларын даразындагы дөрт талакы
чөвүлел хуралга албадар деп орал-
дажып турар чорукту кым таарым-
чалыг деп санаар боор.

Билдиг чуруму дөрт күрүнелеринин
төлөөлекчилеринин чөвүлел хура-
лын белеткээринге таарымчалыг
деп канчап санаар боор. Оон соонда,
бир эвес дөрт күрүнелеринин төлөө-
лекчилеринин чөвүлел хуралы болуп
болза, чижээлээрге, Англияның бол-
гаш Франциянын төлөөлекчелеринин
холдары кандыг-бир чөвө-биле бек-

тетинмээн болуп деп канчап бадыт-
каар боор. Чугаалажышкынынар-
нын идеязындан шуут-ла ойталава-
за-даа, ону чорударын үр үе иштин-
де сонгаарладырыпче болгаш амер-
ик «соок дайын» дийип турар чо-
рукту, тодаргайлаарга демократтыг
лагеринин чурттарына удур, үлеге-
ри июнь 17-де Берлинге даштыкы
халезилекчилеринин организациян
үүлдигилери болуп турар диверсия-
ларын, авантюраларын болгаш
чөптүгүлөрүн политиканын күштел-
диринче Англияның болгаш Фран-
циянын төлөөлекчилеринин бүүрүдир-
инге АКШ-тын күрүнө секретары
Даллес туралыг турган деп америк
парлалга айтып турар. Солуннар-
нын меделелдерин эзугаар аларга,
Солсбери биле Бидо олар Даллеске
мынчап харылааннар, чүл дээр, дөрт
талакы чугаалажышкынынарнын
идеязындан ойталааш, АКШ-
тын саналдап турар угуланышкы-
нын оларнын чазактары эдерер бол-
за, үк угуланышкынын оларнын чур-
тарында өзүп турар удурланышкы-
нынга ужуражып турар болганда,
оларнын чазактары ам үде берге
байдалга таваржы бээр дээрнер.
Улустар аразынын маргылдаалыг
айтырылганын чугаалажып көөр
болгаш шийтпирлээр ужурулуг «дээ-
ди черлерин чөвүлел хуралын»
ССРЭ-нин киржилгези-биле оозал
чокка чымчадарынын дугайында
Черчилльдин сурагыг саналы бол-
за, улустар аразынын байдалын
шын үнелеп көргөндөн үнгөн бол-
гаш Барын Европа чурттарынын
конунун калбак кезектеринин негел-
делерин харылап турар деп олар
айтып турганнар. Оон ынай, ол не-
гелделерин херекке албас чорук
болгаш америк хөңгүдү политиканы
үк айтырыгга моон сонгаар чоруда-
ры Барын Европага эн-не шыгыны
иштики нарындаашкынынар бол-
дуруп деп чүвени олар билинмес
аргажок болганнар.

Саьлдарыг америк үлетпүр бөлү-
гү «Уолл-стрит Джорнел»
деп органынын мынча дивес арга-
жок болганы таварылга эвес:
«Франциянын болгаш Англиянын
албан-дужаалдыг кижилеринин
аразында илден туруп турар ниити
хөңгүдүгү утказы мындыг, чүл дээр, олар-
нын улустары үк чөвүлел хура-
лды күзөп, ону чорударын кызы-
тырып турар болгаш бир эвес ындыг
чөвүлел хурал чыылбайн баар бол-
за, француз болгаш англи албан-
дужаалдыг кижилер соок дайынны
сулардыр талазы-биле бичи-даа
тодаргай хемчек чедип ап шыдавас
болгаш эрге-чагыргадан дүжүртүр-
лөр».

«Уолл-стрит Джорнел» солунуң
сөстөрүн эзугаар аларга, Даллес,
дөрт талакы чугаалажышкынынар-
нын ССРЭ-нин киржилгези-биле чо-
рудар дугайында саналга, «боодуна
билдигир бүгү-ле чыдагаанынын»
ажылга тургаш, удурулун турза-
даа, үстүндө барымдаалар дөрт тала-
кы чугаалажышкынынарнын
ССРЭ-нин киржилгези-биле чоруда-
рыне ону албадан.

Бичангаш, улустар аразынын
шийтпирлээринин айтырылганын
чугаалажышкынынарнын аргазы-
биле шийтпирлээринин дугайында
негелделерин чүүлүгү деп көрүп ту-
руп болгаш деткип турар улус масса-
ларын негелделеринге дүжүп бээр-
инче АКШ-тын, Англияның болгаш
Франциянын чагырыкчы бөлүктөрүн
оларнын тайбынга ынакшылы эвес,
а боттарынын политиканын бүүрү-
нү-биле чаза-шартырып илеретине-
ринден корткан чоруу албадан.

Вашингтоннуң дыйнадында
шаандагы туруштардан аткаарлаан
өскө чорук база бар. Ол меделел
болза, дөрт талакы чөвүлел хура-
лды Германияга болгаш Австрияга
хамааржыр чүгө чамдык айтырыл-
лар-биле кызыгаарлааш, үк дөрт та-
лакы чөвүлел хуралдын сорулгалары-
нын кызырар дээр оралдажышкын
болуп турар. Кол айтырыгы—улустар
аразынын харылааларында дүшкүр-
лүг байдалды чымчадары-
нын айтырынын Вашингтонга болган
чөвүлел хуралдын киржикчилери
оюп эрте бээрин күзөп турар ийикке
эзе херекке албайн барып болуп
кылдыр санап турар-дыр деп харын
ындыг бодал кирер.

Шуут чугаалаарга, Вашингтонга
болган чөвүлел хуралдыг киржикчи-
лери херекти 1952 жылдын сентябрь
23-те Совет Эвилелинге чоруктан
АКШ-тын, Англиянын болгаш Фран-
циянын шуугазынын нотазынын ут-
казын катаптаарына чедирген, Гер-
ман айтырыгын идегел чок кылдыр
харыксырадып, бүгү херекти, чүгө
ниити-герман сонгулдаларын чору-
дары-биле кызыгаарлар дээр дык
хөй оралдажышкынынарнын бирээ-
нин олар үк ногага кылган деп чөвө
билдигир болгай. Бичазарга, ниити-
герман сонгулдаларын барын тала-
кы күрүнелер боттарынын контроло-
нуң адаанга тургускан, бүгү Гер-
манияда бүгү-ле ревжысыг күштөргө
болгаш харын мырынай илден фе-
шисттик идегеттерге хостуг хөдөлүр
арганы бээр деп кордап турганнар.
Меделелдин авторларынын ындыг
меделей кордалдары янзы-бүрү ди-
версияларын, шпионаажкынынын, те-
оруну болгаш кем-буруулуг үүлдиг-
дилерин акшаладырып-биле көрдү-
нгөн сурагыг чүс миллион фонду-
ла эвээш эвес америк долларлар
чарыгатынган июнь 17-де Берлинге
болган авантюра-биле чөргөшүр
база катап көстүп келген.

Вашингтоннуң чөвүлел хуралынын
киржикчилери дөрт күрүнелеринин
даштыкы херектер министрлеринин
чөвүлел хуралына герман айтыры-
гы болгаш австри айтырыгы көөр
деп турар бис дээр хевирин көргүс-
кенер. Бичалза-даа, Вашингтоннуң
дыйнады ол чугула айтырылганын
шийтпирлээрин бурунгаар чылдырар
деп чүгүлдүгү мынында бадыткавайт
турар.
Вашингтоннуң чөвүлел хуралынын
киржикчилери, чижээлээрге, герман
айтырыгынын дугайын чугаалажып,
оон-биле холбашкан кол айтырыл-
ларын шийтпирлээринге дузалаар
деп бичи-даа бодал чок болганнар.
Германия-биле тайбың керээзин ду-
гайында айтырыгын чүгө шийтпир-
лээри эвес, харын чугаалажып көөр-
у-даа мынчага чедир АКШ-тын, Ан-
глиянын болгаш Франциянын буруу-
зу-биле узамдыгып турар деп чүвени
олар ынакташпааннар. Олар Гер-
манияны катыштырынын дугайында
айтырыгын дүвү-далаш-биле көр-
гөн болгаш мынчангаш Вашингтон-
нуң чөвүлел хуралы Германияны
катыштырынын-даа, ниити герман ча-
закты тургузарынын дугайында ай-
тырыгын дүргөделерин-даа бодаван
деп чөвө тодаргай. Германия-биле
тайбың керээзин дугайында база
герман улусту чагыс-ай күрүнө
кылдыр катыштырынын дугайында
айтырылганын шийтпирлээрин узам-
дыктар дээр, 1952 жылдагы
ышкаш база оон-даа мурнунда эрт-
кен чылдардагыдык ышкаш, олар хе-
ректи ниити-герман сонгулдаларын
дугайында чаа чугаалажышкыны-
нарга чедирерин оралдажып турар.

Германиянын дүргөн катыштыра-
нын дугайында болгаш тайбың-
нын керээзин чарарынын дугайында
айтырыг оларнын мурнунда турбайн
турар болгаш туруп-даа шыдавас
деп чөвө илден-дир. Чүгө дээр, гер-
ман айтырыгы оларга Аденауэрин
бөлүүнү эрге-чагыргазы ам барык
төнгөн-даа чадавас болуп турар Бар-
нын Германияга үк бөлүктү эрге-
чагыргазын быжыгларында болуп
турар. Барын Германияга немец-
терин хөңү Аденауэрде болгаш оң
фашисттик өжөөнзирек бөлүүнү
ажык чок кылдыр эскерлип турар
деп чүвени болгаш Аденауэрин оң-
унуга эртен социал-демократтар
олуруптуп болур дээрин олар көр-
бөй барып шыдавастар. Америк ду-
гайга чыштыр шартырган болгаш
герман улусту улам-ла көөр хөөн
чок болу берген аденауэрлеринин
тергилдээшкенин кандыг янзы деп-
кип, кандыг янзы быжыгларыл деп
сорулга оларнын мурнунда туруп ту-
рар.
Сентябрь 6-да Барын Германия-
нын чоно Аденауэрин бөлүүн ча-

зактан үндүр сызырыптып болуп
бунд республиканың парламент соң-
гулдалары болуп. Оон ужурунда
Аденауэрин бөлүкчүлүкү дала-
жыр апаарлар. Герман милитаризм-
ни катап төртүндүрер, гитлержи
шеригни катап тургузар сорулгалыг
аденауэрлик бөлүктү деткириге бе-
ленинин дугайында Франциянын
даштыкы херектер министри Ва-
шингтонга ат безин салып турарына
чедир херек оларда ынчаар бергедеп
турар.
Барын Германияны катап мили-
таризастарын болгаш ону агресци
атлантика блогуна кадарын баш
бурунгаар көрүп турар «европа ар-
мияны» тургузарынын планын бот-
тандырап талазы-биле күжениш-
кинирин үргүлчүлээрин Вашингтон-
нуң документизинде үш күрүнелер
ажы-биле чугаалап турарлар. Өскө
талазында, бир эвес Германия каты-
га бээр болза, барын-герман ча-
зактыг улустар аразынын харылаа-
ларынын талазы-биле хүлээп ап тур-
ган бүгү хүлээлелерин, оон иштин-
де «европанын армиязынга» киржир
дугайында хүлээлелерин Германия
бодунга алып ужурулуг деп чүвени
бонни керээде баш-бурунгаар көрүп
турар билдигир, ол керээни бады-
лаарын АКШ күженишкыны-биле
оралдажып турар.

Германия база катап дайынзырак
күрүнө болуп деп утланган ол бүгү
планнар бүгүдөгө тодаргай. Гер-
маниянын чөптөгү күштерин «европа
армиясынын» үндезин кылырын,
агресци сонгу-атлантика эвилели-
ниң шалтыкы күжү кылырын олар
бодап турарлар. Бир эвес бүгү ол
планнар бүгү Германияга хамаа-
рыштыр боттаны берген болза, ол чор-
ук Европанын төвүндө эн-не дай-
ынзырак милитаристик күштеринин
чөштүнерин, гитлержи Германия
чоокка чаага чедир-ле дайыннык
кандыг одаа болуп турган ийик ын-
дыг олагын катап тургустуварына
чедирер ийик.

Вашингтоннуң чөвүлел хуралы
нын киржикчилеринин бодал алган
аргазы бөдүүн-дүр деп Барын
Европанын буржуаз парламенттары
оларны шүтүмчүлөп турар деп чүвени
манда сактып көөр херек. Чижээ,
лейбист Кроссман «Санди Пикто-
ризи» деп англи солунга мынчалык
бижээ: «сентябрынын төнүзүндө
Германия дугайында айтырыгын
талазы-биле даштыкы херектер ми-
нистрлеринин чөвүлел хуралынын
киржирин Молотовка саналааш, ол
кандыг-даа санал кылза, барын
талакы үш күрүнелер Барын Гер-
манияны дийинге чедир чөптөгүлөр
дээр боттарынын шийтпиринден че-
ле ойталааш болурунун дугайын
олар баш бурунгаар-ла меделетин-
ип турар. Шынында, Кремльдин
тайбың инициативазына бистин хары-
лыс оурастар боттарынын зона-
зында үнүп чораша, камгаладык
атлантика системазына катышкан
чөптөгү Германиянын долу эргелиг
кежигүн кылдыр хүлээп алырынга
чөптөшкөн деп бистин соок сана-
лыс-биле кызыгаарлатып тур-
рар. Айтырыгын шак ынчаар күн-
гүзар чорук чүгө чугаалажышкы-
нынарнын үзеринге чедирип болуп
деп чүвени шыйып демдеглевешаан,
Кроссманнин түннел кылдыр чугаа-
лааны болза: «күзөөзин чөвүлел
хуралды чымчадарына Даллес
ынчангаш албадырган болгаш оң
буураашкынын баш бурунгаар хан-
дырар дээр бүгү-ле хемчеклерин ал-
ган деп мен санап турар мен».

Вашингтоннуң чөвүлел хуралы-
нын америк организачылары гер-
ман айтырыгын шынап-ла шийтпир-
лээринин дугайын бодавайн-даа ту-
руп деп чүвени Барын Европанын
парлалгазы чажырбайн турар. Гер-
ман айтырыгын долдандыр шимең
дээр, оларга чүгө немец улустун
кичээнгейн чардыктырынгга херек
болган болгаш Германиянын эрге-
ажыктырынын камгалакчыларынын
ролюнда америк чагырыкчы бөлүк-
төр-биле оларнын чалчакы Аденау-
эр туруп турар дээр янзылыг нүгү-
гө бүүрүрүнче ону албадарына
болгаш аденауэрлик бөлүктүн тур-
лу берген туружун оон-биле быжы-
лаарына херек болган.
Ол бүгү чүүлдер болза, Вашинг-
тоннуң дыйнады герман айтыры-
гын шийтпирлээр дугайында сагыш-
човаашкыны-биле кылдырган эвес, а
Аденауэрин эрге-чагыргазын бот-
тарына гудар болгаш Барын Гер-
маниянын хамык материалдыг-даа,
кижи-даа күштери агресци сорул-
галарга салдыган турарын аденау-
эржи бөлүк-биле эвилелдежи алгаш
хандырар деп америк чагырыкчы
бөлүктөрүн тодаргай оралдажыш-
кыны-биле кылдыган.

Бир эвес шаанда америк пропа-
ганда херек кырында чок «совет ай-
лы-биле» французтарын коргудуп
тургаш, «Европа армияны» тургу-
зарына оларнын чөптөшкөнүн че-
дип алырын оралдажып турган бол-
за, ам ол айылдык дугайында хоп-
тарга кым-даа бүүрөвөс аларган.
Июль 17-де америк телевизионун
программаны дамчытыр чугаалаан
бодунуң чугазына Даллес сандан
үнгөн ол хопчу аргазын ажылгаар
нын дийимээни таварылга эвес.
Оон бодалы-биле алырга, «Европа-
ны камгалап ниитилежилгезин»,
тодаргайлаарга «европа армия» дээр
армияны тургузары ышкаш шак
ындыг эргежок чугула базынын
узамдыгып турары-биле чөргөш-
тир ол ханы хомудаашкынын илер-
кеткен.
Даллес мынча дээр:
«Ол базыны хүлээп алырын пар-
ламенттеринин узамдыктырып ту-
рарын бис пат кайгап турар бис.
Европанын ол камгалап ниитиле-
жилгезин Совет Эвилелинин тала-
зында болуп айылга харын бээр
дөрт өскө кандыг-даа сорулга чок деп
чамдык кижилер ынчап бодал ту-
руп ышкаш, ынчангаш ындыг ай-
тыл эвээжөп чигей бергенде, ни-
тилежилгенин херээ чок деп олар
ынчаар санап турар байдалдыг.
Ачаа удур Даллес ам чүү деп бүү-
редирин кызыдып турарыл дээр,
Европанын күрүнелеринин аразында
болуп келген «дайыннарын чылда-
гааны чүс бежен чылдын тургузу-
нда чагыс-эпит чоруктун чок болуп
келгенде чүвө төлөөдө, Европанын
чагыс-эвин тургузарынын кол чыл-
дагааны ол-дур».

Герман шеригте удуруттар
«европа армияны» тургузарын дүр-
гөлдөр дээр, АКШ-тын талазын-
дан мыйдышкын күштөлип турар
деп чөвө үстүндө чүүлдер тодар-
гай көсүк. ССРЭ-нин талазында
кандыг-бир «аймыл» болуп дээр-
инге ам кым-даа бүүрөвөс аларган-
да, «европа армияны» тургузар
дээр бадылаашкыны Барын Евро-
панын парламенттерин илдип ки-
рер төлөөдө, чаа аргаларын дүвү-
далаш-биле чогаадып турарлар.
Барын Германияга Аденауэр-
нин кошкый берген туружун быжыр-
лаар дээр чаа оралдажышкыны-
нары база-ла ол сорулга-биле кы-
лыг турар. Германия-биле тайбың-
нын керээзин белеткээр дугайын
болгаш Германиянын моон сонгаар
ооал чок катыштырынын хандыр-
рынче утланган ниити герман чазак-
ты тургузарынын талазы-биле пра-
ктиктиг базымнары кылырынын ду-
гайын чугаалаарында Вашингтон-
нуң чөвүлел хуралы ойталаан бол-
за-даа, герман айтырыгынын талазы-
биле чугааларын ол чүгө үндүр
Березил деп чөвө ынчангаш бил-
дигир-дир.

Бир талазында, Вашингтоннуң
чөвүлел хуралы тодаргай чүүлдерге
чугула ажыктыг ужурулугу болуп
болуп ССРЭ-нин, АКШ-тын,
Англиянын болгаш Франциянын
даштыкы херектер министрлеринин
чөвүлел хуралын чымчадар дээр.
Өскө талазында, дөрт күрүнелеринин
төлөөлекчилеринин ол чөвүлел хура-
лынын тайбынын быжыгларынын
эрге-ажыктыры-биле бичи-даа
дүүлшеп турар, улустар аразынын
харылааларында дүшкүрлүг чо-
рукту чымчадыр сорулгалары-биле
база бичи-даа дүүлшеп турар
ындыг сорулгаларга ажылгаарын
бодал турарлар. Вашингтоннуң чө-
вүлел хуралынын киржикчилеринин
бижиме меделелдери-биле херек
кырында бодалдарынын аразында
ханы удурланышкы чорук бары
мырынай илден-биле толарап кел-
ген. Бичангаш, Вашингтоннуң чөвү-
лел хуралы чүнүң дугайын чугаа-
лап турарыл?

Улустар аразынын чидий берген
айтырылганын чугаалажышкыны-
нары аргазы-биле шийтпирлээри-
нин шуут эргежок чугулазын ам
кым-даа буруу шаап шыдавазын
үк чөвүлел хурал чугаалап турар.
Оон-биле чөргөшүр, сонуу-
галдыг күрүнелеринин аразында
Эу-
дугуржугаларын чедип алыры-
нын аргазы-биле ол айтырылганын
шийтпирлээринин оруктарында ту-
руп турар моондактар ам-даа кайы
хире улугул деп чүвени дугайын
Вашингтоннуң чөвүлел хуралы бол-
гаш оон соонда парламенттин үнгөн
дыйнадык база херечилеп турар.
Ол моондактарны ажып эрттери,
улустар аразынын харылааларында
дүшкүрлүг чорукту чымчадары-
ныга дем кадары—сорулга ындыг

«Правданың» июль 23-те
мурнуку чүүлү).

**Профессор Икуо Ояманы
В. М. Молотовтун хүлөөп
алганы**
Япониянын хөй-ниити ажылдакчы-
зы, «Улустар аразына тайбынын
быжыглары дээр» деп делегейин
Сталинчы шаныналын лауреады
Профессор Икуо Ояманы ССРЭ-нин
Даштыкы Херектер Министры В. М.
Молотов июль 22-де хүлээп алган.

**ОБЛАСТЫҢ СИГЕН
ШӨЛДЕРИНДЕ
УЛУГ-ХЕМ**
ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле).
Улуг-Хем районда Мичурин аттыг
колхозтуң чайлааларда малчынары
кыштактар чогуудан база сизген бе-
леткеп турар. Демир-Сугун дагла-
рында, Бууранын белдеринде хол
кадырларлыг колхозчулар ажыл-
дап турар.
Кенден, Дадар-оол, Сүрүн олар
малын мейди семиртипшаан, чамдык
хостуг үлери ажылгап тургаш,
864 центнер эки шынарлыг сизгени
ажаап белеткеп алганнар. Оларнын
үлери колхозтук өскө малчына-
ры база ажылдап турар.

**ӨВҮР
ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле).**
Сизгениң бо чылга үнүжү ындыг
дөрт эвес болганда мал чеми
белеткээринге онза кичээнгейни са-
лырын Өвүр районда «Кызыл туз»
көдөз ажыл-агый артелинин колхоз-
чулары меделедиг билеп турар.
Саглынын белдеринде айттын 2 ма-
шиналар кестирип турда, холдуң
70 кадырларлыг колхозчулар Ха-
лымынарын болгаш Борашайнын
даглаарында бөлүк-бөлүк болуп ал-
ган чүткүлдүг ажылдап турар.
Шөлдерде кестинген сизгендер
2575 центнерни 5 сараат кылдыр
тургускан, а даглаарда болгаш кыш-
тактарда база эвээш эвес долгактар-
ны белеткээ.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК
Чөөн-Хемчик районун Хөндөргей-
де «Красный пахарь» көдөз ажыл-
агый артели (даргазы эш Мамбедов,
партия эге организациязы

СЭКП ТК-ның Пленумунун доктаалын чаңгыс үн-биле деткээн

СЭКП Сүт-Хөл райкомунун актив-биле катышкан пленуму болуп эрткен. Ук пленум болза, Бериянын партияга болгаш куруннеге удур кем-буруулуг херээниң талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумунун болгаш СССР-ниң Дээди Сөвдийн Президентинин доктаалдарын чугаалашкан. Ол дугайында илеткелди СЭКП райкомунун секретары эш Улькин ытган.

Илеткелчи болгаш пленумунун киржикчилери Бериянын хоралыг үйледиштерин килелнээшкн-биле каргавышпаан, Совет Эвилелинин Коммунист партиязының Төп Комитетинин база СССР-ниң Дээди Сөвдийн Президентинин дайзынга да удур ап чоруткан шын болгаш шийтпирлиг хемчеглерин канчаар-даа аажок чүүлзүнү, ону сорук киришкнн-биле деткээнер.

Районун коммунистери политиктиг серемчиледи улам бедиттинип, ажил-агый, культура тургузушкунунун херээнге улуг чедишкнн-биле болуп дугайын санал берген кижилер бунузуз бүзүредил чугаалап турган. Пленумга шупту 11 кижилер санал берген. Ажил-агыйга партияжи удуртулганы экижидерин-

Партияның болгаш улустун дайзыннардыг кээргел пурбас

Кызылдын сапог мастерскаязынын партия организациязынын бүгү коммунистери болгаш ажилчылары хурал болуп дээр чарладды эсуугаар аажок шагынын соода чангыс кижилер чыгып келгенер. Хоорайнын муракчы будурулгелеринин бирээзи болуп ол мастерскаянын коммунистери СЭКП Төп Комитетинин Пленумунун доктаалын болгаш СССР-ниң Дээди Сөвдийн Президентинин доктаалын дугайында дыкнадыгы канчаар-даа аажок улуг кичээнгей-биле дыннааннар. Ажилчы коммунист эш Рошин бир дугаарында сөс алган. Оон чугаалааны болза:

— Коммунист партия болгаш Совет чазак бистере—совет бөдүүн ажилчынарга хостуг болгаш ааскежиктиг чуртталганын онза таарымчалыг байдалын тургузуп берген. Бистер болза, бистин Төрөөн чуртувус улам күчүлүп болуп дээр, совет кижилерин материалдыг чаагай амдыралы улам байлакшыдыг болуп дээр күш-ажылдыг будурукчулун бедилди, хостуг болгаш өөрүшкүлүг ажилдап турар бис. Совет кижилерин дээрин дайзыны Берия бистин чуртувустун улустарын найаралын үерин, бистин Коммунист партиявисте чок кылырын, ычангаш бистин чуртувуска капитализми катап тургузарын орадалып турган. Дайзынын ол сорулдус боттанмаан болгаш боттанып болбас-даа турган! Бистин коммунизмге бурунгар бар чоруур кү-

Областа библиотека херээ көдүрлүүшкүндө

РСФСР-ниң өске областтарын библиотекалары-биле демейлээрге, бистин областы эне анык. Ындыг болганда, бистин библиотекаларывыс хөгжүлдениң орунче чаа-ла эгелеп киргени тодаргай. Ынчалза-жок бисте библиотека херээ төөгүлүг кыска үениң дургузунда шапкын өзүлдени чедиң ап шыдаан. 1 область, 14 район, 23 көдө болгаш 3 урутлар библиотекалары ам бисте саяаттынып турар. Бо чылдын төнчүзүнге чедир немей ажытынары-биле кады оларнын саны ам-даа көвүдээр.

Библиотекаларнын четкизи калбарганы-биле чергелештир, оларда кадрларнын сан болгаш шынар составы база экижээ. Бүгү-ле район библиотекаларны специалистер эргелекчилер турар. Оларнын аразында Каа-Хем, Бай-Тайга, Танды, Эрзин район библиотекаларнын эргелекчилери Рябцева, Пирогова, Старовойтова, Марашук дээр ышкаш бодунун ол чаагай херээте ынак, улус чонун культуралыг денелин бедилери дээр бүгү-ле күжүн, билин берип, кызымак ажилдап турар эштер бар.

Номчуклар-биле организас-массалыг ажилга олар библиотека херээниң теоретиктиг билин, практиктиг үндеништерин чүгүле чөп ажыглап турар эвес, харын областтин чамдык онзагай байдалдарын барымдалап, ном пропагандазынын чүзүн-базын эптиг аргаларын мергежилди-биле дилеп тып, боттарынын шингээткен дуржулгаларын кө-

Москвада Котельническая набережнаяда бедик бажын. Чуруу А. Батановтуу. СЭТА-ның прессклишези.

ЧЕР БОЛГАНДАН

Чадаанада дуржулга станциязы хой малдын продуктулуун бедилер, оон уксаалын экижидер талазы-биле улуг ажилдарын чорудуп турар. Станциянын эртем ажилдакчы зоотехник Полковникова 1952 чылда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун хой тарып боозаткан.

Колхозтун хой бо чылдын апрель, май айларда бүрүн төрөөн азы тарып боозаткан 233 хойлардан 249 каракул хураганнарын алган. Ук хураганнарыннын шынары бедик болган. Ындыг ажилдар районун өске-даа колхозтарында эки түнелдерни көргүзүп турар.

Барын-Хемчик районда «Комсомол 30 чыл ою» колхозта магазин бо чылдын ийги кварталында белеткептер планын долдур, а бараан саарылгазынын планын 130 хуу күүсеткен.

Район баштаар черинин чоокта чаа болгон хуралыга садыг ажилдакчыларынын социалист чарыжынын түнелни көргөш, муракчы болган Аянгагынын ол магазининге районун шилчир кызыл тутун тывышышаан, оон эргелекчизи эш Термощевти өртектиг чүүл-биле шаңнаан.

Улуг-Хем районда «Күш-ажылдын хосту» колхозтун сүт-бараан фермазы чаа тудулганы-биле улам немей хандырттын турар.

Инек фермазынын Ажык-Бажында турлаанда элээн каш таарымчалыг өрөөлдерин чаа бызаа кайтаалы болгаш малчынарга 2 чуртталга бажынарын кылып дооскан.

КОЛХОЗДАРГА ШЕФТЕР

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Колхозтарда мал чеми белеткээрин дүргөлдүр сорулга-биле июль 19-та Чаа-Хөл районун төвүндө 100 ажыг кижилер шефтер үнген. Районун Сталий аттыг база «Победа» колхозтарына болгон ол бир хүнүң ажилы организас көзү түнел-таалазы-биле багай эвес көргүзүлгелерин болган.

«Победа» колхозка 66 кижилер ажилдап: 16 кижилер хол кадырларды 13 гектарнын сиегин кестирген, бир бөлүк улус силос салымчынын эгелээш, 25 тоннаны шыгжааннар; оон өскелери бөлүдгө киргеш, 90

Бригадада организастыг күш-ажыл

Чөөн-Хемчик районун Хорум-Даг сумуда Жданов аттыг колхозтун тудурут бригадасы эртен чылдардан артык организастыг ажилдап турар. Бригаданын составында 70 кижилер, оон иштинде 34 херээженнер, 1 автомашина, 8 аът, 4 терге доктаамал ажилдап турар. Бригаданың кежигүннери ажилдын тус-тус кезектеринде 8 эвено болуп ажилдап турар болгаш боттарынын аразында социалисттиг чарышты калбартып турар.

Бригадир эш К. Сотпа тудурут ажилын мергежилдиг удуртуп турар. Бригада тайгада 1272 кубометр тудурут ажилын, 314 кубометр дилер материалды белеткээ болгаш 4374 кылын, чуга манзаларын дилеп алган. 280 кубометр ыяшты, 2700 ажыг манзаны колхоз төвүндө сөөртүп алган болгаш сөөртүлгө үргүлчүлөп турар. Тайгада чуртталганын 10 бажынын тудурут белеткеп турар, колхоз төвүндө 6 чаа бажынын тудурут дооскан. 1952 чылда шала туткан 5 бажынын бүрүн доозуп, баштаар черинин конторазын чедир тудурут, крышалап алган. Сонга, хаалга косяктарын бригада тайгага белеткээш, сөөртүп ап турар.

Бригада бо чылын чугай өртедир ажилды чорутканынын түнелинде 6 тонна ажыг чугайлыг болуп, оон-

Мурнакчы колхозчу

Кызыл районун Сессерлиге «Малчын» колхозтун кежигүнү коммунист эш Салчак Док-Хуурак будурулгенин кандыг-даа ажилдарына киргерге торулбас, ону ыявалыга алып тилээринге чачкыккан.

Колхоз баштаар чери, ында партия организациязы эш Док-Хуурактын кандыг бир кампания ажилдарынын үезинде ажилдын эң харымсалгалыг участогунга онаап турар, ол ону бодунун улуг күзели-биле күдөп ап, ажилга кирер чүүлдерин бодунга доп-доруан ээ-харымсалгалы-биле хүлээнип алгаш, ажилга киреринин мурунда оларнын тусту-тусту чуртталганын тургузуп алгаш ам ажилчы эгелеп кириптер. Чижээ, эртен чылын эш Док-Хуурак сизген кезилдезинин болгаш дүжүт ажаап алышыкынын үезинде үргүлчү тараа, сизген кезер машинага ажилдап, машинакчылар ажилга оон мергежилди дыка улгадып, оон кандыг-даа септелгелерин боду кылып ап турар.

Эш Док-Хуурак эртен чылын сизген кезилдезинин үезинде сизген кезер машина-биле 90 га черин сизгенин боду чааскаан кестирген. Оон ажилынын бедик будурукчулугу болза, ажилга ак-сеткилдиг кызымак-кайында, хүлээнип алган машина, чепсек-херекселдеринге, кады ажилдап турар айт-хөлүгө канчаар-даа аажок камныг болгаш оларнын азырал хайгааралыг, дыштанылганын улуг кичээнгейлинек чаа ажилга мергежилдинден кончуг хамарылгалыг болуп турар. Ычангаш эртен чылын ылангыя сизген,

ниң материалдарын өөрениңер» деп плакат-делгелени, партия төөгүзүн, И. В. Сталинниң «СССР-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп гениитиг ажилын бот өөргөлдүгө-биле өөренип турарларга дузаламчы болдурган суме дааныны библиотека кончуг таарымчалыг организастап эрттирилгэн.

Би-Хеминиң Өөк суурда көдө библиотеканын (эргелекчизи эш Ростовцева) номчукчулар-биле ажилын дуржулгазы кончуг сонуурганчы болгаш үнелиг-даа. Ол библиотекка чаксы, чайгы хову ажилдарынын үезинде колхозчу шөдөргө көдө ажил-агый литературазын пропагандалап таныштырар талазы-биле организас-массалыг ажилдарын чогадыкчы организастаан, культура эргелекчинин мактал бижин-биле шаңнаткан.

Библиотеканын эргелекчизи эш Ростовцева хову бригадаларынче хүнүн чыгып үнүп, номнар, солуннарнын номчулганын чорутушаан, үре-күсүлделик күш-ажылче колхозчуларны чөп эвилелдевишаан, күш-ажылга боду база идеккейлиг кирип келген. Ол, колхозчу көдөзе бүтү амдыралды экизи-биле биле, муракчыларнын эки дуржулганын беседаларына непереди, жокудап каап турарларнын өскелерин денелинге чедир көдүрер талазы-биле угадылгалыг ажилды шын чорудуп турар. Ол ышкаш эртем-бодус литератураларын пропагандалаар талазы-биле биче эвес ажилды Каа-Хеминиң Ильинкада көдө библиотекка (эргелекчизи эш Силютина) база чедишкннин чоруткан.

Район библиотекаларынын талазында методтук удуртулганы экизи-биле хандырар болза, көдө черлерге библиотекка херээ сайзырадырынга дыка улуг уjur-дузалыг

В. СОЛОВЬЕВА, А. С. Пушкин аттыг область библиотеканын методизи.

Колхозтарда ревизия ажылы

Колхозта ревизия комиссиясы болза, колхоз кезгинеринин ниити хуралындан сонгутурган контролдуу органы болур.

Ревизия комиссиясынын эи чугула сорулгаларынын бирээзи—колхозчу продукциянын, эт-хөргенгич болгаш акша хөргенгич камгалалы дээр контролдуу чорудар болур. Ниитинин өнчүзү бистин чурттуу экономикти үндөзүн болур, ону ыдыкты-биле сагыр болгаш оор хол дээр болбас. Ниитинин өнчүзүне халдаар кижилерин СССР-нин Конституциясы улустуң дайыны кылдыр көрүп турар.

Моон ужурунда колхозтуң ниити өнчүзүн камгалакчы болур колхозта ревизия комиссиясынын ролу канчаар-даа аажок улуг. Ревизия комиссиясы болза, хоойлуну камгаларына кезезде туруп, көдээ ажил-агый артелинин Уставын үрөөринин бичин-даа оралдажышкынны даялыктан тура тырттар ниитинин өнчүзүн төтөгөлөр чорукту болдурбас болгаш социалисттик Төрүн чурттуу эрге-ажыктарын чүдө-даа бедик көдүрү ужурут.

Көдээ ажил-агый артелинин Уставын 25 чүүлүн өзугаар колхозтуң ревизия комиссиясы болза, баштаар черин бүгү ажил-агый, сак-хөө чорудулгазын хынаар, чылда 4 катал азы квартал санында бир катал ревизия чорудар, база илеретинген четпестерин болгаш көдээ ажил-агый артелинин Уставын үрөөшкннеринин талазы-биле айтыргын артель кезгинеринин ниити хуралына шийтпирлейдири-биле кийер хүлээлгели.

Чамдык колхозтарда ревизия комиссиялары көдээ ажил-агый артелинин Уставын боттадырып турар. Чижээ, Бий-Хем районун «Искра» колхозунда ревизия комиссиясы квартал санында ревизияны чорудуп, ай санында кассага болгаш фермага долу эвес хыналданы чорудуп турар. Баштаар черин, бригадирлерин болгаш ферма эргелекчилеринин ажылында четпестерин болгаш бичин-ле хаждышкыннарын өй-шаанда илереди ниитинин өнчүзүн самчыгдан төтөгөлөр чорукту болдурбайн турар. Ол ышкаш Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхозта ревизия комиссиясы эки аймакка турар.

Ындык болза-даа, областын колхозтарында ревизия комиссияларынын ажылы шуту ындык эвес. Чүд дие, Улуг-Хем районун Димитров аттыг колхозунун даргазы Сьюмюр, партия эге организациянын секретары Дөөдек, кладовщик Насурюнов олар 1952 чылда колхозтуң 7330 рубль түнүгү акша-хөргенгичин самчыгдаш, амга чедир санашпааннар, а ол районун Калинин аттыг колхозунга 9 тонна кызылгас колхоз рыногунга чажырып сатынган болгаш оң акшазы колхозтуң кассагыне кирбээн. Тес-Хем районун Ленин аттыг колхозунга Май 1-нин байырын эрттиргеш, колхозтуң

бир шарызын соккан болгаш ол ышкаш аш-чөм продуктуларын сладаган ап турган. Ол кезинин ындык чарыгдалдарын колхозтуң санындан үндүр бижип каапкан болгаш ол дугайында артель кезгинеринин ниити хуралынын шийтпир чок.

Ындык турбузе, бо колхозтарын ревизия комиссиялары 1952 чылда болгаш бо 1953 чылда-даа ревизия чуртпааннар. Бо бүгү фактылары көдээ ажил-агый артелинин Уставын үрөөшкннери кылдыр илеретпейн турган.

Оон ангыда көдээ ажил-агый болгаш белеткелдерин район килдизинин инструктор-бухгалтерлары дугайында саавырын өзугаар аларга, инструктор-бухгалтер колхоз бурзунге агар хыналданы 2 удаа, а колхозтуң бүгү ажил-агый сак-хөө чорудулгазынын долу ревизиянын чылда бир удаа чорудар хүлээлгели. Ындык турбузе, элээн хөй инструктор-бухгалтерлер долу ревизияларын чорудар талазы-биле боттарынын хүлээлгелерин күүсетпейн, чүгле долу эвес хыналдалар-биле кызыгаарлангаш, көдээ ажил-агый артелинин Уставын үрөөшкннерин илеретпейн турарлар. Ындык чоруктар Эрдэнэ, Бай-Тайга, Чаа-Хөл районнарда бар.

Колхозтуң үнүп, кирип турар эт-хөргенгичин продуктуларынын болгаш акша хөргенгичин дугайын хүн-бүрү харагалзаар сорулга колхозтуң ревизия комиссиясынын мурунда туруп турар. Ревизия комиссиясынын кезгинерин боттарынын хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседир хүлээлгели. Колхозтуң баштаар черинин ажылында хаждышкыннарын болгаш четпестерин узуткаарычче ревизия комиссиясы хемчек албас болгаш черле ажил-даа кылбайн туруп бээр болза, ревизия комиссиясынын бүгү составын азы оон чамдык кезгинерин ниити хуралдан хуусаа бетинде катал сонгуур болгаш харын харысалгаже-даа кирип болур.

Районун көдээ ажил-агый болгаш белеткелдер килдизинин талазында ревизия комиссиясынын ажылын шуту удуртуу ужурут. Моон сонгаар колхозтарын ревизия комиссияларынын ажылын боттуг удуртуу, квартал санында оларнын семинарын эрттирип турары чугула.

П. КАЛИНИН, областын көдээ ажил-агый болгаш белеткелдер эргелелинин орколхоз килдизинин улуг инспектор-бухгалтер.

Доктаамал комиссияларнын ажылын сегидер

Ажил-агыйнын болгаш культура тургузушкунунуң чугула айтырларын чөп шийтпирээр талазы-биле ажилчы чоннар депутаттарынын чер-чер Советтеринин чанында доктаамал комиссияларнын ролу улуг. Олар боттарынын хуралына бадылап алганы план өзугаар ажилдаар болгаш боттарына хамаарышкан ажылынын талазы-биле чугула деп көргөн айтырларын Советтеринин сессияларына-даа, оон күүсконнарына тургузуп чугаалажырын организаастаар ужурут. Доктаамал комиссиялар болза, Советтерин эне чугула массалыг органы болур, оларнын ажылына чүгле депутаттар эвес, совет активтер база киржип турар.

Ажилчы чоннар депутаттарынын Тожу район Советинин чанында доктаамал комиссиялар боттарынын хүлээлгелерин ыракта чедир күүсетпейн турар. Сак-хөө болгаш бюджет талазы-биле комиссия (даргазы эш Аракчаа) бодунуң тургустунган үезинде бээр районда албан организация черлеринин сак-хөө байдалы чаягыс-даа катал сонугаар көрбөөн. Комиссия план чок ажилдап турар болгаш бо аразында чаягыс-даа катал хуралдаван.

Район Советинин үлетпүр талазы-биле доктаамал комиссиясы (даргазы эш Серен-Доржу) бодунуң хүлээлгезин шуту уткан. Тожунун райкомбинаны болгаш нунда ыаш ажил-агыйнын чери бундуруде планын күүсетпейн турар. Ол черлерин ажылы доктаамал комиссия бо чылын чаягыс-даа катал сонугаар көрбөөн. Ол ышкаш кадык камгалал талазы-биле доктаамал комиссиянын ажылы база-ла багай.

Ажилчы чоннар депутаттарынын Тожу район Совети бодунуң чанында доктаамал комиссияларнын ажылын удуртпайн турарын үстүнде барымдаалар херечилеп турар.

М. КАЛИНИН.

Кышка белеткенип эгелээн

Чаа-Хөл районда «Победа» көдээ ажил-агый артелинин ажил-шичкелери ниитинин малян келир кыштан менди ажыраарын хемчеглерин амдыгаштан чорудуп эгелээн.

Эш Чамзырынга удурткан беш ажил айттарды дөрт кижиче чаа кажааларны тударын болгаш кыштагларга хергелээр өдөктөрүн бөлөдери ажайылдап эгелээн. Олар Орта-Хемнин Калбак-Альгада 200 хой кирер чаа кажааны, Куйлуг-Хемнин Хам-Дытта 300 хой кирер кажааны тудуп доосканнар болгаш планда көрдүнгөн өскө кажааларнын тудуун тудуп эгелээннер.

К. ЧАЖАП.

КОМБАЙНЕРЛАРГА СУМЕ

Комбайн — ажаап алышкынга шийтпирлиг машина

Мээң дуржулгамнын дугайын чугаалаарынын дилеп, менче комбайнерлар Совет Эвилелинин бүгү-ле чүк-чүгүндө чагаларын чорудуп турарлар. Бо чүгүлге мен бодумун эштеринин дилээн күүседиксеп тур мен.

Ажаап алышкынга машинаны белеткериинде эгелээин. Дыка хөй кижилер комбайн септетинген-не болза, оон дугайында бүгү сагыш-човашкын оон-биле доозулганы ол деп санап турар. Ол ыраакта-ла ындык эвес. Машинаны шенеп көөр, бүгү чүдүдери аар-саарына чедир доозаны баш бурунгаар көөр херек. Чижектен кирирей. Септетинген машиналарга комбайнерлар, болган-чок-ла, хралтыг муфтааларын үстөп-кабыйн ажайылдап эгелей бээрлер. Оон түнхелинде муфтаалар дүргөн элей бээр болгаш комбайн анаа турдуртар.

Ажаап алышкыннын ырак мурунда трешетканын пружиназын диндызын каар болза, ол пружиназын кошкый бээр билдингир. Ындык таварылгаларда ажаап алышкын үезинде кызыгаарлакчыларын ап каар апаар, ыпчаарга ол чорук сынышкынарга, алызы барып, машинанын база-ла анаа хөй турарына чедирер.

Машинаны хынап көөрге, ында четпестер чок-даа болур болза, кезилдеге шуту чүве белен деп санап болбас. Аргатаа ажайылдаар колхозчулар-биле харылзааны тудар, ажайды кылларына олар кайы хире белеткенгерини деп чүвени билеп алыр херек, чүге дээрге, ол чорук ажаап алышкыннын чедикшигин болуруна дыка ужур-дузалыг.

Комбайн аргатаанын коллектив шак графинге үндөзүлөп ажайлдаар. Кезилдеге колдуунда-ла эргетинин 6 шактан 9 шакка чедир бир дугаар дүргөдөл-биле, оон сондагы

ийн шактарда—ийн дугаар болгаш 6—7 шактар иштинде—үш дугаар дүргөдөл-биле ажайлдаар.

Хүнүнү техниктиг ажаалдазынын бүгү-ле чурумнарын күүседир болза, шак ол хире үр үе дургузунда үш дугаар дүргөдөл-биле чүгле ам ажайлдап болур дээрзин билер херек. Бир эвес ол чурумнарын херек албас болза, үш дугаар дүргөдөл-биле дөрт-даа шак иштинде ажайлдап шыдавас.

Хүнүнү техниктиг ажаалгазы деп чогуу чүгү ычча дээрли?

Мен аргатты 10—15 минутада доктаадыптар мен. Ыччан шуту ажайлдакчылар (а олардан кижиче бүрү тодаргай быжылган каан белдирин үргүлчү харагалзап чоруур) дораан-на ажайлдап кириптер. Машинанын көрдүлгезин эгелээр, четпес чүүлдер илеретинип үнер: бирде комбайннын хедер деп кезилде аппаратынын байдалы өскөртүлгөн, бирде өскө калдык-бир чүве таарымча чок апарган болур. Хедерин байдалын эдил алыры—үш хире минутаның херээ-дир, а ону этпес болза, транспортёр үредип калыр, оон хөй шак иштинде анаа турар апаар.

Ажаап алышкынга чедир каш-ла санын хонук арткан амгы үеде комбайн аргатаанын коллективин четпелээринче болгаш өөредиринче улуг кичээнегин салыр, комбайннарда дуржулгалыг трактористерин шилип алыр херек. Комбайнер болгаш трактористер эки кичээнегил болгаш шевергин ажайлдаар ужурут.

Трактор болгаш хову бригадаларын бригадирлерин-биле комбайнернын ажил-иштин эгит ажайлдаары улуг ужур-дузалыг. Хову бригадаларын бригадирин херекке албас болгаш трактор бригадаларын бригадирин тоовас, бодун ажыр көрдүнер комбайнер туруп болур. Шак ындык комбайнер

чүгү-даа бүдүрүп шыдавас. Ажаап алышкынга бүгү звеналарнын онза эгит тааржып ажайлдаары негетинер. Мындык чижектен кирирей. Мээң бир дугаар дүргөдөл-биле ажайлдаарым эртегинин 9 шакка чедир өскө шактарга деней көөрге эвээш тарааны бастырып ап турар мен, сөөртүлгөге эвээш тергели айттар азы машиналар негетинер, ыпчаарга, үш дугаар дүргөдөл-биле ажайлдап бергеннин үезинде транспорт херекселерин элээн хөй негетине бээр. Хову бригадаларын бригадир мээң шакта таарыштырган графинин ылап билер болгаш транспорттуң санын чогуур өйүндө көүдөдир азы эвээжедир ужурут.

Бир эвес бистин аравыска дугуржылгалыг чорук турбас болза, ыччан 9-даа, 11-даа шакта бригадир менээ немелде тергелин айттарын бербес. Ол өйлөрдө немелде транспортту менээ хергелетип турарын бригадир билбес болгаш ону өскө черлерге чорудуптарла болгай. Бригадир-биле чүгле ханы сыры харылзаа эвес, харын оон-биле кады ажайлдап кылган чаягыс-азы шак графини база херек. Ол графини өзугаар мен бункерден комбайннын харжаандаан тарааны бригадирге бээр мен, бригадир ону шапта чедирип турар.

Бо бүгү доозаы трактор бригадаларын бригадирине база хамааржыр. Ол бригадир болза, сугну, кывар чүүлү комбайнга кайы шакта чедирип бээрин билер ужурут болган ол чүүлдер чогуур өйүндө чедиртинген бе дээрзин контролдап турар хүлээлгели.

Эрткен чылын Кубанга ажаап алышкыннын депшильгели чаа аргазы ажайлгатынган. Ону бөлүлгелчи арга деп ааан.

Утка-шынары чүү аргал ол? Шаанда болза, ажаап алышкын-

«Бистин улустуң кадым камгалар дугайында партия болгаш чаа-зак кезезде улуг сагыш салышкыннын илергейлеп келген болгаш илергейлеп-даа турар» деп партиянын XIX съездинге эш Г. М. Маленков тодаргай чугаалаан. Ажылдын бо чугула участогун Барын-Хемчик районда харылап турар калык камгалал килдизинин ажылы онза багай болуп уламчылавышаан. Колла чылдагаан оон эргелекчи И. М. Дьяченкоун онашкан хүлээлгезинде ак-сеткилдиг эвес, совет ажил-дакчы шийчи чок, хуу өнчүзүрек байдалы-биле тайылбырлаттынар.

Бо дугайында чамдык чижектеги көргүзөргө-ле эргелекчинин мөзүшыннары номчуктуга дораан-на билдингир апаар. 1952 чылдын августу район эмнелгези дүргөн дугага хергелээри-биле «ГАЗ—51» автомашина алган. Бодунун эрге-дужаалын тутунуп алгаш, Дьяченко ол машинаны шуут-ла хуузунда көлүгүн кылдыр дораан-на ажиттай берген. Ол машина тускай чылаачылгы турдал-ла, бодунун чылаачы эргези чок хирезинде ниити чурумун үрөп келген.

1952 чылдын сентябрьда кадайына тон садип бээр-биле район магзинин эргий шаккаш (Т-арымчалыг хеп тыппааны-ла ол чада-вас), Бай-Тайга районундан барып садып алган. Ол чылдын декабрьда бодунуң бухгалтери К. П. Казанцева өг-бүлөзи-биле баксырагып турда, оларнын найыралдаштырына Дьяченко демги № 24—74 машинага олуртуп алгаш Селүүсеелди, директор Казанцевтин бажынынга барып аргалаар чорук элээн хүннерде улажып турган.

Күш-хүнүн күүседир колхозчу бүдүрүлгенин кол негелдеси

Күш-хүнүн күүседир болгаш ажыр күүседир чорук колхозту дүргөн сайзырадынын болгаш колхозчу кижилер боттарынын материялдыг байдалын улам байдыраарын кол үндөзүн болур. Ындык турбузе, Барын-Хемчик районда «Ленин оруу» колхозта бүдүрүлгенин корум-чуруму шынгыс эвес, күш-хүннерин күүсетпес чүүлдер бар.

Күш-ажыл кылып шылаар 137 эр кижилерден 12 кижиче күш-хүнүнүн нормазы күүсетпейн турар, а Чамбадай, Дастанмай, Тойбу-Хаа дээр

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР СОВЕТ АЖЫЛДАКЧЫ ШИНЧИ ЧОК

1952 чылдын октябрьда эмнелгенин ол-ла машиназын мунгаш Чадаана хоорайдан барып хуузунда картофельдеп чораш, оон 14 шоодайын чүдүрүп келгеш машина хөлөзининге коепек-даа бербээ-не болгай. Ол ышкаш бо чылдын январьда Кызыл хоорайже какан (чүге чорашын билдинмес), баарда база келирде ук машинага элээн хөй чорумалдар хөлөзилеп олурган джигир чүве, а ол акша база-ла Дьяченкоун кармаанынга мөөнү-биле шингээтингени билдингир.

Дьяченкоун хуу өнчүзүрек, ажай кылбас, арагачы байдалы чүгле бо хүннерде илерээн эвес, үр үелерден бээр уламчылап келгенин райсовет күүсконунун даргазы турган эш Чанзан-оол, СЭКП райкомунун амгы секретары эш Савкин олар эки билер. Ол даргалар Дьяченкоун бажынынга бо-ла аргалаан тургулаар. Ылангыч эш Чанзан-оол Чаа-Хөл районче көжүр чорур деп тура 2 хондур улаштыр ишкенер болгай.

Бо чылдын февраль 27-де болган район Советинин бирги сессиязынга кадык камгалал килдизинин эргелекчинге бадыладыр Дьяченкога билдингир турган. Доктаамал аргачы чүвөө ол хун бажынынга ала-бестээн олурган. Эртегинде (февраль 28-те) эмчи А. П. Ермалинага «баары араан» деп шыныдылга хлээлиеп кылдырып алган, райсовет күүсконунга келген болгай.

Дьяченкода аажы-ла бар кижиче. Бодунуң дуниазы С. М. Дьяченко Чөөн-Хемчик районга чылаачылап тургаш, шериг келдиришкнинден дескеш Барын-Хемчик районга челе бээрге, оон тургунназын биле

тура акызы мында экспедиция черинде эмнелге машиназынга чылаачылап каан. Ол оолду райвоенкомат чери билеп кааш кыйгыртып шийчиде бээрге, акызы И. М. Дьяченко эмчилер-биле дугуржуп тургаш «таарышпас» деп меге шыныдыг бердиктен, а удаваанда демги оол Светкованың оглун машинага бастырып кааш хоойлу өзугаар шийтер деп баарга: «Мээң дуңмамда кандыг-даа аарыг чок» деп, ол б черлер керий маңнап тургаш шеригже чорудупкан.

Дьяченкоун адазы М. Д. Дьяченко Кызыл-Мажалык банкызынга таянылгандыг тургаш, бо чылдын февральда 10.000 рубль оорлап эш турганы илерээн. Ниитинин хөргенгичинге хора чедирген ол кижини 15—20 чылдардан аражыг шийлер турда, улус судунуң шийтектини Деспижек, районда прокурор (ялалакчы) Монгуш оларны И. М. Дьяченкоун хлээлгезин-биле херектен М. Д. Дьяченкону чүгле 1 чылга шийтекти канчап-даа таарышпас.

Совет албан черинге шак ындыг шургулал кижилерин мыңчага чедир тудуп турары Барын-Хемчик районунун партия комитетинин канчаар-биле ажилынын кошкан база илередиң турар. Район эмнелгезинде байдал онза баксырап, чоңуң чөптүг негелде хомудалдары овалатынып турганда областын кадык камгалал килдизин (эргелекчин Сущко) кандыг-даа хемчек албайн турарын кижиче кайгаар чүве. Чоңунуң үнүн, шүгүмчүдүн, ылангыч алаандан шүгүмчүлөдү чугулага үнөлээр херек.

С. ЧЕЛДИГ-ООЛ.

чижектег колхозчулар колхоз бүдүрүлгезинге ындагаан чокка шуут киришпестээн. Ол ышкаш 169 херээжен колхозчулардан 59 кижиче күш-хүнүн чедир ажайлдавын турар, а 59 кижиче колхоз бүдүрүлгезинге база киришпээн.

Үстүнде четпестерин кол чылааганы болза, колхоз баштаар чери (даргазы эш Халбы) , бригадирлер колхозчуларын колхоз бүдүрүлгезинге киржилгезин сула удуртуп, багай контролдап турарында. Колхозта партия эге организациязын секретары эш Ала) колхозчулар

ортузунга партия агитация-массалыг, кижизидилге ажайлдарын боттадырбайн турар.

Оон уламдан бо ажил организа-зас талазы-биле кончут сула болуп, колхоз бүдүрүлгезинин корум-чурумун сагырынга шактыгыч болуп турар.

Бо колхозчу бүдүрүлгенин чугула чүлүнүң мындыг кууду денделин колхоз организастынын дарый узуу каар херек.

К. БОРАННАЙ.

Столовая ажылында четпестерин узуткаар

лектилерге ээлдек эвес, үргүлчү херектенер, орта садылгавас. Кассалда үүрмек ашчалар, коепектер турбузе-ле акша артым дедир чандыр-бас, ычавыла үүрмек акша экпел дээр улусту сывыртып чорудунар. Ол ышкаш буфетте 10 хире хлебтер чыткыже-ле хлеб чок дээр садылга-

вайн барып турган таварылгалар база бар.

Столоваянын кассирин мындыг чурум чок, совет садыгынын чурумунга таарышпас чүүлдерин кылды турда райпо баштаар чери кандыг-даа демисел чорутпайн турары шын эвес.

Я. БАЯН.

нын ырак мурунда-ла комбайнер бодунуң ажаап алза чогуур бүгү чер-шөлдөрүн баш удур айтыртып ап турган болгаш тараанын быжарын манап турган. Бичаарга чамдык черлерин тараалары эрте, өскө черлерини орайтап быжар-ла болгай. Моон ужурунда бир черлерге комбайнер дүргөн бышкан тарааны ажаап ап күш четпейн турда, өскө комбайнер бодунуң хүлээлгелин черини тараанынын быжарын манап олурар апаар. Кижиче бүгү боду черилг болганда, өскө чүгү-даа кылар арга чок болбайн канчаар. Оон түнхелинде эрте бышкан тараа кагжап, үдөргөп турган.

Шак мындык система турда, комбайнер бот-боттарындан ырак болгаш харылзаа чок ажайлтып турган, ол чорук септелгеге хергетээр четпестерин бир-ай мөөнээринге шактык болуп турган. Улуг деви-көзүрге сандаралыр октатыргыш бүгү комбайннарда бир хүн дургузунда механик ажайлдап хуу четпейн турган.

Бөлүлгелчи арганын үезинде бышкан тараалыг улуг шакта 4—5 комбайннар харугада ажайлдап үнер. Олар дүжүттү дүргөн ажаап алгаш, бышкан тараалыг чаа участокке шийчип чоруп турар. Бөлүк комбайннарга механикти, көжүр чорур мастерскааны, септеки ажилчынарын быжылгаан турар. Машинанын кандыг-даа үредикшинин ол чаа черинге доо-дораан эдил ап турар.

Бодумунуң комбайнынга мен элээн болбазырадышкыннарын кылган мен, олар тараанын чидирин чок болдурарынга, ийлепни чыдыккан болгаш шалынын-өл тарааны ажаап алырынга менээ дузалаан. Савап транспортунуң үнер ужунга бедик, 12 сантиметр, дийтерлик ликкерлерни кадыгылаан мен. Оон долганынын саны анаа савап транспортунуңудан хөй болганынын ачмында савап массазы хөй катал силгитинер. Шалынын-өл та-

метр көдүргөн мен. Ийленчек самбыранын орнунга чайгыштар салган мен: биргезин—14 миллиметр диаметриг үтүгү чайгыш, ийгезин—7 миллиметр диаметрини кылды, ыпчаарга ийленчек самбыраны элеваторун адаанга салган мен. Савап транспортунуң самбырамына-биле ол тудушкан. Чайгыштар таварааш ийленчек самбыраже дүшкен тараа олап бирги арыглаашкына баар. Ол сайзырангайжыдышкыннын ачызында бис ийги арыглаашкынны аартатпайн турар болгаш арыг тарааны ап турар бис, ону элеваторже дораан-на чорудуп болур.

Ажаап алышкыннын хуусааларына онза кичээнегин угландырар херек. Тарааны дүргөн ажаап алган тудум-на, чидирип улам эвээш болур. Ол дугайын мындыг чижек бүдүрүлдү-биле чугаалап турар. 1948 чылда Ленинград районда бистин Киров аттыг колхозууска дүжүттү көөрге, 1951 чылдагызындан дээр болган. Ындык болза-даа, 1951 чылдында алганмыска бодаарга гектар бүрүзүндө-не 1948 чылда үш центнер кууду дүжүттү ажаап алган бис. Чүгө? Чүгө дээрге, 1948 чылда бис дүжүттү 34 хүн иштинде ажаап алган бис, а 1951 чылда—15 хүн ажаап алган бис.

Бо чыйын бис 11 хүн иштинде 380 гектар дүжүттү ажаар болгаш комбайнын бункеринден 10 муң центнер тарааны алыр деп планнап турар бис.

Д. ГОНТАРЬ,

Краснодар крайын Ленинград районун Чөөн МТС-зинин комбайнеру, Социалистик Күш-ажылдын Маадиры.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

БАШ БИЛИРИНИҢ БОЛГАШ КОРГУДАРЫНЫҢ АМЕРИК ПОЛИТИКАЗЫ БУУРААШКЫҢГА ТАВАРЖЫП ТУРАТ

«Европа армиясы» дээр армияны тургузарына АКШ-тын чагырыкчы бөлүктөрүнүн күженишкенин Барын Европанын улустарынын улам өзүп турар удурлаанышкынына таваржып турат. «Европа армиясы» дугайында керээ чогуу-на ук удурлаанышкынын ужурунда амаа коозун хөвөр артышаан туруп турар: керээни киржикчилери—алды чурттарын чүгө чангызы—Барын Германия, дорту-биле чугаалаарга, бони сүлээлекчилер ону бадылаан. Францияда, Италияда, Бельгияда, Голландияда, Люксембургта чүү-чүү болуп турарлы дизи, ларын Вашингтондан улуу-биле айдып турза-даа, ол чурттарын чагырыкчы бөлүктөрү Аденауэрин соондан эдерин амдызында диди-медий турарлар.

Сөөлү үдө Катшкан Штаттар бодунуң кичээнгейн Голландияге салып турар болгаш голланд чазак «Эгелээшкенин» үндүрүп, «Европа армиясынын» сорук-киришкенин тургустуна берген берге байдалдан уштуп аптары кандырг ирги деп болуп турар. Голландиянын чазаса Вашингтонда бодунуң элчинин дамчыштыр керээни бадылаарын дүргедедир дугайында күрөө департаментинде айтышкын алган болгаш «бир эвес ол ыңчаар кылдынар болза, ук фактыны чурттун иштинге-даа, даштыкыга-даа Америка эки ажыглан болурун» деп болуп бар деп чоокта чаа Голландиянын неделя санында үнер «Гаагше пост» деп журналы меделгэн. Керээни Голландия бадылаптар болза, АКШ бодунуң талазындан ону «шаннаар» деп азаан.

Америк чагырыкчылар боттарыны сорулгаларын чедип аларын оралдашкан, «кымчың болгаш прайнтин» политиказын база катал ажыглы берген деп чүве тодаргайдыр. Ол талазы-биле, ылангыя, бот-боттары камгалажырын хандыларыны америк программасы херечи болуп турар. Устүнде айтынган программаның негелделери мындыг болуп турары таварылга эвес, чүд дээр, америк сенатор Джонсонун чугаазы-биле алырга, ук негелдери АКШ-тын президентизинге «садылажыр арганы» берип турар болгаш ирер эвес Барын Европа чурттарынын кайы-бирээни шериг керээлерин бадылаарын саадалыр болза, президент он талазы-биле «кадыг хемчегин» алыр эргелиг болуп турар.

Ыңчалза-даа холгаарлар политиказын буураашкына таваржып турарын фактылар көргүзүп турар. «Нью-Йорк геральд трибюн» деп солунун Парижде корреспондентизин меделгенин өзугаар алырга, француз парламентинин керээни бадылаарын күзеп турар бөлүктөрү бени «ук керээни национал хурал бадылаптар боор деп кандыг-даа иделг чок-тур» деп санап турарлар.

Керээни бадылаар чорукка Италияны, Бельгияны, Голландияны парламенттеринде база күштүг удурлаанышкынар болза, Бельгияны суралгы политик ажыдакчылары ук керээге баса удур болуп турар, ылангыя Бельгиянын сенат даргазы Струей мынча дээн: «Керээни хүлээп алыр болузууса, Бельгияга болгаш өске-даа бичи чурттарга коргарал чедирер болгаш герман империализмин катал тургустунарына шалтык болбас» апаар. Ол бүгү чүдүлдөр болза, Барын Европанын ажылчы чоннарынын эн хөй массалары керээге удур идеялик туржуп турар деп чүвениң түңелди-дир.

Совет Эвилелинин болгаш улус демократиязын чурттарынын талазындан дабынын айымы туруп турар деп нүгүл-биле Барын Европанын улустарын коргударын америк шериг эрге-чагыралар оралдаштып турар. Ыңчалза-даа, ол аргалар боттанмай турар. Американын суралгы буржуаз хайгааракчызы Липман «Европа армиясы» тургузарынын идеязын Барын Европада ат-алдар чогуу болгаш катал чепселенишкенин күштелишкенин айтыпшыаан, мынча деп бижээн: «ол бүгү төлөвилдер дазылынга тура-ла кургап калган, чүгө дээр, ук төлөвилдердин чемне-

нип турган сүүзүң—шериг эжелдеринден коргар чорук ам тардыр хадый берген».

«Бис миллиард-миллиард долларларны чарыгдп турувуста-ла, даштыкыда бисти бистиң эвилелчилеривис безин чүгө көөр хөөн чок болуп турар чоор» деп америк солун «Нью-Йорк геральд трибюн» чоокта чаа кайгап бижээн. Анаа харылаары берге эвес: Барын Германиянын база АКШ-тан хамаарылгандыг өске-даа чурттарын улустары Катшкан Штаттарнын чорудуп турар политиказын бодунуң хосталгазына болгаш хамаарышпас чорунга, бүгү делегейде тайбыга кыжанышкынын политиказы кылдыр көрүп турар.

ИТАЛИЯНЫҢ ЧАА ЧАЗААН ТУРГУСКАНЫҢ ХОЛБАШТЫР

Италияга үр үе иштинде болган чазак кризиси де Гаспери баштаан бодунуң партияжи составынын талазы-биле барык чангыс аймак чазакты июль 15-те тургусканы-биле доорзулган. Чаа чазактың бүгү кежигүнери христиан-демократтыг партиянын төлээлекчилери болуп турар, ыңчаарга ук партия эрге-чагыргага 5 чыл иштинде туруп келгеш, итали чоннуң калбак массаларынын бурдуу шаап келгени политиканы чорудуп келген.

Бо чылдын июнь 7 болгаш 8 хүнеринде парламентте болган соңгудаларга христиан демократтарнын баштап турганы реаксылыг партияларын бөлүү шындында аштырышкына таварышкан деп чүве билдингир болгай. Ол бөлүк соңгудаларга бадылаашкынын чартык кезин бенин албаан, оон ужурундан итали реакцинын салым-чолун холбап турганы хоралакчы соңгудалар дүрүмү күш чок болган. Ук дүрүмү өзугаар алырга, соңгудаларга соңгучуларнын бадылаашкынын 50 хууздан чангыс-даа бадылаашкы хөй алган партия ийкели партияларын бөлүү депутаттар палатазында мандаттарнын 65 хуузу алыр ужурул турган. Чагырыкчы реаксылыг бөлүктүң парламентте хөй нурууну аларын хандырар ужурул турган ол дүрүмге иделг буурап дүшкен. Чүгө дээр, чон ону болдурубаан. Парламентте олуттар партия бурузун алган бадылаашкынын санын барымдаалап хуваатынган, а ол чорук христиан демократтарнын болгаш оларын шаандагы эвилелчилерин туруштарын улуу-биле кошкаткан.

Соңгудаларнын түңелдери Италияда чаа байдал тургустунган деп чүвени көргүскен. Христиан демократтарнын аштырган чорун Италиянын национал эрге-ажыктарын америк монополияларын эрге-ажыктарына оларнын чагырт дээр политиказын, чонун демократтыг эргелерин базарынын политиказын аштырышкы болган. Коммунист болгаш социалист партияларын Италиянын национал хамаарышпас чорун болгаш улус массаларын экономикага база политикти эрге-ажыктарын камгалаар дээр чорудуп турар политиказын долгандыр соңгучуларнын калбак массалары сыры катыжып турар-дыр деп чүвени чөөн демократтыг партияларын тийлелгези көргүскен.

Ыңчалзажук, христиан демократтар болгаш оларнын баштыны де Гаспери оларга соңгучуларнын чедирген аштырышкынында шын түңелди кылып шыдаас-тыр деп чүвени соңгудалар соонда Италияда калбарган болушкуннар херечилеп турар. Соңгудалар сөөлүнүң үеи, ылангыя июль 3-түң сөөлүнде, каян де Гаспери парламентте быжыг хөй нурууга даянып турар коалицияны тургузар дээр партияларын баштынары-биле консультацияларын эгелээрин даасканы, христиан демократтарнын болгаш оларнын шаандагы эвилелчилеринин яны-бүрү кара-сагышты сүлчээлери-биле долган. Кедизинде барып ол карангы сүлчээлдер демократты блотку сандардыр, социалестерни коммунистерден чара тырттып алыр болгаш национал политиканы удуртурундан коммунистерни чайладыр деп сорулгалы болуп турар. Ол карангы сүлчээлдер бурлашкына таваржып ужурул турган болгаш таварышкан-даа, ону компартиянын удуртулгасы баш бурун-

гаар көргөн. Соңгудалар эрткенин соонда дораан Италиянын Компартиянын ТК-зынын пленуму бодунуң резолюциязына мынча деп айткан: «парламенттин амгы байдалынын чезинде быжыг туруштук чазакты чүгө яны-яны политикти күштерин аразында дугуржулгаларын үндөйлөшү тургузул болур болгаш ук дугуржулганы чарарынын мурунда чонун ылап күзелин болгаш тайбыкның база социал реформаларын чаа политиказын негевешаан, боттарынын бадылаашкынын коммунист болган социалист партияларга берген хөй миллион соңгучуларнын санал-оңалы өөренип көөр херек».

Чангыс аймак христиан-демократтыг чазакты де Гаспериин тургузул алганы кризистен уштунуп үнгөн ол эвес-тир, чүгө дээр, мындыг чазак парламентте-даа, соңгучуларнын калбак массаларында-даа быжыг туруштук болуп шыдаас. Чаа чазак дээр, «эрге-чагыргаже сундалашкын болгаш национал айттырларын демократтыг өзү-биле шиптирлээринден бар-шаа-биле коргар чорук катыштырып турар яны-бүрү өнүгү күштерин чынды-чы-дыр» деп итали солун «Аванти» ыңчап чарлаан.

ИСПАНИЯ АКШ-ТЫН ПЛАННАРЫНДА

Испаниянын шериг-агаар болган шериг-далай баазаларын Катшкан Штаттарга тысып бээринин дугайында дугуржулга Испания-биле чардыныр билек, Франко америк «дузаламчыны» болгаш «бот-боттары камгалажырын программасына» киржирин кордап болур деп АКШ-тын күрөө секретары Даллес чоокта чаа дөвөйлөп талазы-биле сенат комиссиязына чугаалаан.

Даштыкы паралгаларын меделелдеринден илереп турары болза, америк чагырыкчы бөлүктөр Испанияны агрессчи Соңу-атлантика блогууну системасын кеирерин оралдажып турар. Испанияга чоруп чоранынын дугайын биживешаан, Швециянын «Сюдвенска дагбладет» деп солунун корреспондентизин дамчытканы болза, «америк дипломаттар болгаш америк шериг дүжүметтери Барын Германияга болгаш Испанияга бо үенин армияларын тургузар дээр» Барын Германия-биле болгаш Испания-биле ийн талалы керээни чарарын кордап турар деп Мадридти политикти бөлүктөрү ажы-биле меделеп турар.

Моон мурунда Испанияга чоруп чоран америк сенатор Спаркман болза, Испания атак дээрле-ле ийн миллион армияны чепселеп шыдаар-дыр деп санаан. Ол дээр, америк шериг дүжүметтерин чимченешкенин канчаар-даа аажок чылбилендирип турар. Ыңчалзажук херек чүгө армияда эвес: Катшкан Штаттар шериг базаларын Испаниянын Барын Европада чугула стратегтиг белдир кылдыр көрүп турар.

Базаларын тысып бергенин орнунга Катшкан Штаттар Франкога «дузаламчы» деп 225 миллион долларын азап турар. Ыңчаарга, фашисттиг диктатор мындыг янылыг чимченишкенирге удур эвес болуп турар. Ыңчалза-даа, ол оон-даа хөй долларын чапшаалап аларын күзеп турар. Америк-испан чугаалажышкынын узамдыгып турарын даштыкы парламга, оон иштинде америк парламга, Франконун садылажыр дээр күзели-биле тайылбырлап турар.

Шериг дугуржулгасына ады салышсаан, америк монополистер испан экономикага улам-на быжыгып аларын кордап турарлар. Ол дугайын чоокта чаа Мадридте АКШ-тың элчини Дани ажы-биле меделгэн. Керээ болза америк хуу капитал салышкынын Испанияга көвүдедирин оруун ажыдар деп ол америк дипломат бузуреп турар.

АКШ-тын чагырыкчы бөлүктөрү франкочу Испанияны шагда-ла бодунуң «эвилелчиз» болдуруп алган болгаш Испаниянын девискээрин стратегтиг плацдарм кылдыр, а испан улусту «пушка эли» кылдыр база америк монополистерин байырынын үнер дээр кылдыр ажылаарын күзеп турарлар.

Д. БОЧАРОВ.

Франциянын бүгү-ниити күш-ажыл конфедерациязынга профэвилелдеринин Бүгү-делегей федерациязынын телеграммасы

ВЕНА. Профэвилелдеринин Бүгү-делегей федерациязы Франциянын күш-ажылдыг Бүгү-ниити конфедерациязына июль 14-түн болушкуннары-биле холбаштыр мындыг уткалык телеграмманы чоруткан:

Июль 14-те болган халдаашкындан өлгөннерин орнуштуканынын хүнүдө профэвилелдеринин Бүгү-делегей федерациязын кежигүнери оларнын хөөрлеринин мурунга боттарынын баштарын кажыдал-биле мөгөйтүп турлар. Июль 14-теги чачыл болган тайбын чыскаалга бужар халдаашкынын дугайын болгаш оң түңелинде Соңу Африканын ажылчылары база «Франциянын ажылчы чону улуу-биле когаранынын дугайын профэвилелдеринин Бүгү-делегей федерациязы кажыдал-биле болгаш килелээшкчи-биле дыкнаан. Париже ажылчыларнын ханы төүлгөн. 100 кижги балыглаткан, дарлагла удур, амыдыралды экижерин дээр, кижини хостуг чорун болгаш эргелер дээр Франциянын күш-ажылдыг бүгү-ниити конфедерациязынын хүрээлине демисежилп турган 7 алжиржилер болгаш французтар полиеижилерин октарындан барган.

Туншань ортулукка гоминданчы дээрбечилерини чылча-шапканы

ПЕКИН. Туншань ортулукка гоминданчы дээрбечилерини чылча-шапканын дугайын Синхуа агентилелинн корреспондентиз Фуцзяудан дынаткан. (Ук ортулук Кыдаттын мурнуу-чөөн далай эринде, Фуцзянь болгаш Гуандун деп можуларнын аразында туруп турар. —Ред.)

Июль 16-нын эртенинин 5 шакта 10 муң ажыг гоминданчылар агаардан болгаш далайдан деткиртирп алгаш, Туншань ортулукка шургул кирип келген, оларнын-биле кады ук ортулуктун соңу талазынга дайзыннарнын 200 ажыг парашотистери дүшкен.

Оларнын шургул кирип келгенин соонда дораан-на улустуң-хосталга армиязынын кезектери ук дайзын шериглерин узуткаарынын талазы-биле улуг хемчегин ап эгелгэн. Дайзынын чылча-шаварына миллион болгаш ортулуктун чурттакчы чону киришкен. Ол-ла хүн дайзыннарнын бүгү парашотистери узуткатынган. Улустуң-хосталга армиязынын кезектери оон соонда артан дайзыннарнын узуткаарынын талазы-биле тулузушкуну кылган болгаш оларга аар чидиргени таварыштырган.

Июль 17-де, кежээкиниң 7 шакка

Корей Улус-Демократтыг Республикада өөредилге системанын чаарты тургусканы

ПХЕНЬЯН. Корейн төп телеграф агентилели (КТА) «Улус чонунуң школаларында, техникумнарда болгаш дээрли өөредилге черлеринге өөредилге системанын чаарты организастаарынын дугайында» Корей Улус-Демократтыг Республиканын министрлер кабинетинин доктаалын дамчыткан.

Ук доктаалга дүшүр Улус чонунуң школаларында өөренеринин хуусаазы дөрт чыл кылдыр кызырылган (мурунда беш чыл турган—СЭТА-нын корру.). Техникумнарга өөренеринин хуусаазы үш чыл турганындан дөрт чыл кылдыр өскөн, а даг, хөмүр-даш, металлургия, электротехника улуттуру, транспорт, химия, яны улуттуру, балык улуттуру, агротехника, торгу бүдүрүлгези, мал ажылагыя, көдээ ажыл-агыйнын машина тудушкуну дээр оон-даа өске тускай эртемнерге өөренеринин хуусаазын алды ай немешкен, тодаргайлаарга ол тускай эртемнерге

(СЭТА).

Грек парламентинин комиссиязы «артык» албан-хаакчыттары ажылдан үндүреринин дугайында дүрүм төлөвилелди бадылаан

АФИНЫ. Афин парламентинин меделеп турары болза, грек парламентинин комиссиязы «күрөө аппаратын артык албан-хаакчыттардан чингедиринин дугайында» дүрүм төлөвилели бадылаан.

«Элефтерия» солунун бижип турары болза, «күрөөнүн 20 муң албан-хаакчыттары ол дүрүм төлө-

Парижтиң чурттакчы чонунга, бир дугаар ээлчеге, Соңу Африканын ажылчы чонунга удур утлаган июль 14-теги хангыч чөнгөз болза, ажылчы аңгыны чарар болгаш коргудар дээр кем-буруулук оралдажышкындыр деп телеграммда оон ынай айттып турар. Ол чөнгөз ону үндүреринин боттарында удур утлаар: улам сыры катыжарына эргежок чугула чангыс эп-сеткилче болгаш найыралче Франциянын ажылчы чоннарын болгаш оларнын соңу-африканыч ха-дунмаларын ол чөнгөз оттуруп турар. Оон-биле кады хангыч чөнгөз ажылчы чоннарын, бүгү делегейде тайбын камгалакчылары килелеткен. Ол кем-буруу үлгедешкенин бодунуң удурлаанышкынын илеретпешаан, профэвилелдеринин Бүгү-делегей федерациязынын секретариаты федерациянын 80 миллион кежигүнеринин мурундан эки амыдырал-чурттага дээр хамаарышпас чорук болгаш тайбын дээр демисежилп турар Алжирнин ажылчы чоннары-биле эп-сеткилин бүрүн катыштырып турарын Алжирнин ажылчы чоннарынга бузуредип турар.

(СЭТА).

Корейяда болушкуннар

Корейн Улустуң армиязынын Кол командьаланын дыңыды

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканын Улустун армиязынын Кол командьаланын июль 21-де меделгени болза, эрткен хүнүн дургузунда улустуң шериглери бүгү фронтулорга дайзына удур шоолуг эвес артиллерия тулузушкуннарын чоруткан.

Июль 21-де зениттик кезектер дайзынын ийн самолөдун аңдара аткан болгаш бир самолөттү үрей аткан.

(СЭТА).

АКШ-та лисынманчы агентинин агрессчи меделгели

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэтед Пресс агентилелинн корреспондентизин Сан-Францискодан меделгенин өзугаар алырга, бир эвес Корей Улус-демократтыг Республиканын эрге-чагыралары «отту соксатканын соонда 180 хүнүн дургузунда Корейн катыштарына чөшпээрешпейн баар болза», лисынманчылар дайын чорудгаларын катал эгелээр апаар деп АКШ-та лисынманчы «элчин» Ян Ю Чан парламга төлээлекчилеринге меделгэн.

Корреспондентинин меделеп турары болза, «Коммунал» деп клубтун кежигүнеринин мурунга чүве чугаалаары-биле Сан-Францискога чедип келген Ян Ю Чан «дайн чорудулгаларын катал үнүп келери черле албан ужурулг чүве» деп чугаалаан. «Ыңчангаш, бис Катшкан Национал биске агаардан болгаш далайдан деткимени көргүзөр боор деп иделеп турар бис» деп ол база ыңча дээр.

Корреспондентинин меделеп турарын өзугаар алырга, тайбынчылыганын 180 хүнү дээр ол хуусаа «Ли Сын Ман биле күрөө секретаринин дузалакчызы Робертсонун аразында чоокта чаа болган чугаалажышкына дугурушунган бе деп айтырыга харын бээринде Ян Ю Чан ойталаан.

(СЭТА).

Канадада алдын уургайларында ажыл соксадышкыны

ОТТАВА. Тиммистия чөөн талазында Онтарио можуда ажылдап турар алдын тывыжынын компаниязына хамаарып турар алдын уургайларында ажыл соксадышкыны барык неделя үргүлчүлөп турар. Ажыл соксатканнар ажыл төлөвирин улгатылары болгаш ажыл шагын кызырары негеп турарлар.

Июль 15-те 700 кижги ажыл соксаткан, Канадин Пресс агентилелинн меделгени өзугаар алырга июль 16-да ажыл соксатканнарга 200 ажылчынар катышканнар. Уш алдын уургайларында ажыл долузу-биле соксаан.

(СЭТА).

Империалисттиг агентилерин Кыдаттан үндүр шөлээни

ШАНХАЙ. «Цзефанжибао» солунун меделеп турары болза, Шанхайнын шериг-контроль чөвүдө чонун негелделерин хандырар дээр, католиктик шажынчылар болуп чажырттып чоран империалист беш агентилери —Женева-ва Мартени, Мари-Ани ле Буте-тевени, Анн-Мари Дю Мотт-шошарни, Жозеф Вердени болгаш Пьер Пейарни Кыдаттын девискээринде үндүреринин дугайында дужаалды үндүргөн.

Үндүр сывыртканнарнын санында Шанхайнын «Ыдыктыг Мария» деп бичи уруулар черинин удуртукчулары турган католиктер база бар.

Хөй кезин-ле католиктер болуулаан 2 муң ажыг кижги олурушкан улуг митинг июль 20-де Шанхайга болуп эрткен. Ук митингинин киржикчилери улус чонун эрге-чагыраларынын хемчеглерин чангыс эп сеткил-биле чүлдүг деп көргөнөр.

(СЭТА).

Немец шериг кем-буруулугларын хостарына бөлөткөл

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинн Бондан меделеп турарын өзугаар алырга, «немец шериг кем-буруулугларын шиптиргенин эде көөр органын барын эвилелчилер болгаш Барын Германия тургузар» деп эвилелчилерин дээр комиссиязы меделгэн. Ол шиптир бо чылдыг апрельде Аденауэрин Вашингтонга чоранынын түңелинде хүлээп алдыган деп корреспондент айттып турар.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Ажыл төлөвирин улгатырынын Франциянын ажылчынарны карак-кызыл демисел-биле чедип ап турарлар

ПАРИЖ. Саазын үлетпурунун ажылчынарынын боттарынын негелделерин боттандырар дээр чорудуп келген демиселинин түңелинде дыка хөй бүдүрүлгелерин баштынары ажылчынарга дүжүп бээр ужурга таварышканнар. Саазын үлетпурунун профэвилелдеринин

федерациязынын июль 21-де «Юманите солунга парлп үндүргөн меделгени өзугаар алырга, 50 бүдүрүлгелерде ажылдап турар 15 муң ажылчынар ажыл-төлөвирин 5-тен 10 хуу негеп өстүрерин чедип алганын Франциянын саазын үлетпурунун

ажылдап турар бүгү 75 муң ажылчынарын ажыл төлөвирин өстүрерин чедип алыр дээр демиселди моон соңгаар-даа уламчылаарынын сорулгалын федерациянын удуртулгасы салып турар.

(СЭТА).